



Gezeğenin Geleceğine Yatırım Yapmak

İlky Demirdağ - ENERJISA Yatırımcı İlişkileri Bölüm Yöneticisi

50. Dünya Ekonomik Forumu (WEF) 21-24 Ocak 2020 tarihlerinde "Bağlı ve Sürdürülebilir bir Dünya için Paydaşlar" temasıyla Davos'ta gerçekleşmiştir. Zirveye bu sene "**Çevre ve İklimsel Değişim**" konuları damgasını vurmuştur.

Toplantı öncesinde yayınlanan "**2020 Küresel Riskler Raporu**"na göre gelecek on yıl için gerçekleşmesi en muhtemel en büyük on riskin beşini iklim krizi ve çevresel riskler oluşturmaktadır.^[1] Marsh & McLennan ve Zürih Sigorta Grubu iş birliğinde hazırlanan rapor, karar vericilerin gezegeni koruma hedeflerini, ekonomik büyüme hedefleriyle birlikte ele almaları gerektiğini belirtmektedir. Bunun yanı sıra şirketlere, bilime dayalı hedefler uyarınca harekete geçerek, oluşabilecek yıkıcı risklerinden kaçınmaları da önerilmektedir.

Raporda dikkat çekilen başlıca risklerden biri iklim değişikliğidir. 2018 yılında toplam 165 milyar dolara mal olan doğal afetlerin yüzde 50'sinden fazlasının sigortalı olmadığı hatırlatılan raporda, iklim krizinin dünyanın en büyük 200 şirketi için toplamda 1 trilyon dolardan fazla ekonomik kayba sebep olacağı belirtilmektedir. Yüzyılın sonuna yaklaşıldığında sadece ABD'de ekonomik kaybın GSYH'ya oranı yüzde 10'a kadar varabilir. Kuşkusuz bu kayıpların etkileri ülkeler genelinde eşit bir şekilde dağılmayacaktır. En fazla ekonomik kayıp büyük ekonomilerde gerçekleşirken, can kaybı gibi ekonomik olmayan kayıpların ise daha küçük ve düşük gelirli ekonomilerde gerçekleşmesi öngörülmektedir.

İklim değişikliği kadar önemli bir başka risk ise biyoçeşitlilikte yaşanan bozulmalardır. Endüstriyel alanların gelişmesine bağlı olarak dünya üzerindeki sulak alanların yüzde 85'i kaybolmuş, karasal alanların yüzde 75'ine müdahale edilmiş, tüm bu etkiler ile

okyanusların da yüzde 66'sı etkilenmiştir. Ekosistemdeki bu değişimler ile vahşi memeli hayvan türlerinin yüzde 83'ü, birçok bitki ve böcek türü yok olmuştur. Biyolojik çeşitliliğin dramatik kaybı toplumlar, ekonomiler ve gezegenimizin geleceği için büyük bir risk oluşturmaktadır.

Küresel Ayak İzi Ağı'na (Global Footprint Network) göre, dünya kaynaklarının limiti üzerine bir hesaplama takvimi olan "Dünya Limit Aşım Günü", insanlığın doğa üzerindeki yıllık talebinin, dünyanın bir yılda sağlayabileceği kapasiteyi aştığı gün olarak tanımlanıyor. "Dünya Limit Aşım Günü", 2019'da 29 Temmuz olarak belirlendi. **Bugün tüm insanlığın talebini karşılayacak tahmini doğal kaynak ihtiyacı için 1,7 dünya gerekiyor. Türkiye'nin tüketim kalıplarının tüm dünyaya uyarlandığı senaryoda ise 1,9 dünyaya ihtiyaç var.**^[2]

*Konu artık **Gezegeneğimizin Geleceğidir... Ve sorumluluk hepimize aittir...***

Toplumlara Düşen Sorumluluklar

Son yıllarda dünyanın karşı karşıya kaldığı çevre sorunlarındaki ciddi artışlar ülkeleri uluslararası çevre anlaşmaları yapmaya itmiştir. Yürürlükte olan Paris Anlaşması 2020 sonrası süreçte iklim değişikliği tehlikesine karşı küresel sosyo/ekonomik dayanıklılığın güçlendirilmesini hedeflemektedir. Paris Anlaşması'nın uzun dönemli hedefi, endüstriyelleşme öncesi döneme kıyasen küresel sıcaklık artışının 2°C'nin olabildiğince altında tutulmasıdır.

Birleşmiş Milletler çatısı altında "Sıfır karbon 2050 yolculuğu" için oluşturulan "**Climate Ambition Alliance**" çatısı altında 74 ülkeden, 786 şirket ve 16 yatırımcı çalışmalarına devam etmektedir. Birçok şirket bu çerçevede 2050 itibari ile karbon ayak izini sıfıra indirmek üzere hedef koyarken, Avrupa Birliği

Avrupa'yı 2050 yılına kadar ilk karbon nötr kıta yapma hedefini ortaya koymuştur.

Şirketlere Düşen Sorumluluklar

Şirketler kendi sürdürülebilirliklerini salt büyüme odağı ile gerçekleştiremeyeceklerinin farkına varmaktadır. Ekonomik, sosyal ve çevresel değer yaratma ve toplumsal kalkınmaya katkıda bulunma odağı bulunmayan şirketlerin gelecekte var olabilmeleri güç görünmektedir.

Şirketlerin kendi finansal sürdürülebilirlikleri için faaliyet alanlarına bağlı olarak karşı karşıya oldukları **çevresel** (su temini, biyoçeşitlilik kaybı, iklim değişikliği), **sosyal** (düşük finansal okuryazarlık, gelir eşitsizliği, toplumsal istikrarsızlık, yaşlanan nüfus) ve **yönetişim** (çeşitlilik, şeffaflık, yolsuzluk ve rüşvetle mücadele, denetim mekanizmaları) risklerini tespit etmeleri ve buna yönelik stratejilerini oluşturmaları önemlidir.

Ekonomik, çevresel ve sosyal faktörlerin, kurumsal yönetim ilkeleri ile birlikte şirketlerin temel prensiplerine entegre edilmesi ve bu konulardan kaynaklanabilecek risklerin yönetilmesi önemlidir. Dünya genelinde birçok şirket sürdürülebilirlik olgusunu stratejilerine dâhil ederek, finansal performansları yanı sıra çevresel ve sosyal performanslarını da şeffaf bir şekilde paydaşları ile paylaşmaktadır. "AB Finansal Olmayan Raporlama Direktifi" büyük kamu şirketleri ve finansal kuruluşların, finansal olmayan konularda da raporlama yapmalarını AB yasalarına eklemiştir. Bu düzenlemeyle birlikte, bu şirketler, 2018'den itibaren finansal olmayan bilgilerini kurumsal faaliyet raporlarına zorunlu olarak dâhil etmeye başlamıştır. Ülkemizde de uluslararası standartlarda sürdürülebilirlik raporlaması yapan şirket sayısı her geçen gün artmakta olup, daha çok şirketin finansal olmayan verilerini paylaşmasının teşvik edilmesi sürece önemli bir ivme kazandıracaktır.

Yatırımcılara Düşen Sorumluluklar

Finansal getiri sağlama ve sosyal etki yaratma kaygılarını dengede tutan bir yatırım anlayışı olan "Sürdürülebilir Yatırım" (Sustainable Investing), finans

dünyasındaki konumunu genişletmeye hızla devam etmektedir. Bugün geldiğimiz noktada, çevresel, sosyal ve yönetsimsel kriterler (ESG) odaklı yatırımlara yönelik yatırımcı talebinin artmaya başlaması, sürdürülebilirliği şirketlerin finans yöneticilerinin de gündemi haline getirmiş durumdadır. Dünya genelinde ESG kriterlerini dikkate alan yatırımcılar tarafından yönetilen toplam varlıkların 30 trilyon dolara ulaştığı tahmin edilmektedir.

Yedi trilyon dolar fon büyüklüğüne sahip dünyanın en büyük fon yönetim şirketlerinden Blackrock, Ocak 2020'de yaptığı açıklama ile yüksek sürdürülebilirlik riski taşıyan şirketlere yatırım yapmayacağını açıklamıştır. Kuşkusuz bu yatırım dünyasında trendleri değiştirecek ve diğer fon şirketlerini de bu yönde adım atmaya yöneltecektir.

Finansman Kuruluşlarına Düşen Sorumluluklar

Düşük karbonlu kalkınma modeline geçiş süreci, kapasite ve teknoloji geliştirmeye yönelik yatırım ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Paris Anlaşması'nın ve Sürdürülebilirlik Kalkınma Amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için 2030 yılına kadar küresel düzeyde altyapı, temiz enerji, su ve tarım gibi yatırımlar da dahil olmak üzere her yıl yaklaşık 5 ile 7 trilyon ABD doları arasında bir yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır.^[3] Bu yatırımların Sürdürülebilirlik Kalkınma Amaçları ile uyumlu bir şekilde gerçekleşmesinde bir bütün olarak finans sektörü ve küresel finansmanın üçte ikisini sağlayan bankalar kritik bir role sahiptir.

Bu bilinç ile Birleşmiş Milletler Çevre Programı Finans Girişimi (UNEP FI) ve toplam aktif büyüklükleri 17 trilyon ABD dolarını aşan 30 üye global bankanın ortak çalışması sonucu "Sorumlu Bankacılık Prensipleri" belirlenmiştir. Prensipler sürdürülebilir, eşit ve refah dolu bir gelecek hedefine ulaşmasında bankacılık sektörünün etkisini en üst seviyeye taşımayı hedeflemektedir. 2019'un Eylül ayında Prensipler imzaya açıldığında ise, Türkiye dâhil 49 farklı ülkeden aktif büyüklüğü 47 trilyon ABD doları olan ve küresel bankacılık sektörünün üçte birini temsil eden 130

banka tarafından imzalanmış olup, 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla Türkiye'den 5 imzacı banka bulunmaktadır.

Yeşil, sosyal ve sürdürülebilir bonoların hacmi özellikle 2017 ve 2018 yılında büyük bir ivme kazanarak 226,1 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Söz konusu miktar toplam tahvil büyüklüğünün %1'ini oluşturmaktadır.

Sürdürülebilir projelerin hayata geçirilebilmesi için özel sektörün finansman kaynaklarına erişimi ve önerilen finansal ürünlerin çeşitliliğinin artması önemlidir. Bu çerçevede, bu ürünlerin daha cazip hala getirilebilmesi için de teşvik mekanizmaları ve mevzuat geliştirilmelidir.

Unutmayalım ki Gezegelimizin Geleceğinden hepimiz sorumluyuz....

Kaynaklar:

[1] Dünya Ekonomik Forumu, 2020 Küresel Riskler Raporu,
http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risk_Report_2020.pdf

[2] Küresel Ayak izi Ağı, Dünya Limit Aşım Günü
<http://www.skdturkiye.org/blog/dunya-limit-asimi-gunu-2019-29-temmuz>

UNCTAD, World Investment Report 2014